

Stichting Pensioenfonds Witteveen+Bos

Jaarverslag 2013 ten behoeve van de deelnemers

Uw pensioen hangt op lange termijn af van zeer veel externe factoren zoals rente, inflatie, sterftekansen, economische ontwikkelingen, wetgeving die door het Pensioenfonds niet zijn te beïnvloeden. Uw pensioen is dus geen gegarandeerd product maar een behoudend beleid kan zorgen voor beperkte en aanvaardbare risico's.

Stichting Pensioenfonds Witteveen+Bos

Jaarverslag 2013 ten behoeve van de deelnemers

referentie	projectcode	status
ZZA6500-8/polh	-	definitief
projectleider	projectdirecteur	datum
-	prof.ir. J.H.J.M. van der Graaf	13 mei 2014

autorisatie	naam	paraaf
goedgekeurd	prof.ir. J.H.J.M. van der Graaf	

Witteveen+Bos
Van Twickelostraat 2
Postbus 233
7400 AE Deventer
telefoon 0570 69 79 11
fax 0570 69 73 44
www.witteveenbos.nl

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit bestek/drukwerk mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm, hetzij elektronisch, mechanisch dan wel met digitale technieken door fotokopieën, opnamen, internet of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V. noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE	blz.
KERNCIJFERS	
1. ALGEMEEN	1
2. BESTUURSVERSLAG	3
3. VERMOGENSBEHEER	7
4. HERSTELPLAN (2009-2012)	9
5. ONTWIKKELINGEN	11
6. DE PENSIOENREGELING	17
7. BESTUUR	19
8. JAARREKENING (VERKORTE VORM)	21
8.1. Balans per 31 december 2013 (x 1.000)	21
8.2. Winst-en-verliesrekening over 2013 (x 1.000)	22
9. TOELICHTING OP DE JAARREKENING	23
9.1. Algemeen	23
9.2. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	23
9.3. Opmerkingen	24
10. NABESTAANDENPENSIOEN	25
laatste bladzijde	25

KERNCIJFERS

Bedragen (in duizenden euro's)	2013	2012	2011	2010	2009
Aantal verzekerden					
Actieve deelnemers	859	847	845	876	845
Gewezen deelnemers	792	799	738	647	544
Pensioengerechtigden	119	106	104	99	84
	1.770	1.752	1.687	1.622	1.473
Reglementsvariabelen					
Toeslag/korting (in %)	0,0 %	-0,3 %	-4,3 %	-5,0 %	0,0 %
Pensioenuitvoering					
Feitelijke premie	5.954	5.929	5.761	5.150	4.845
Kostendeekkende premie	4.674	4.766	4.582	4.024	3.782
Uitvoeringskosten	352	307	388	475	214
Uitvoeringskosten per deelnemer ¹	360	322	409	487	230
Uitkeringen	1.285	1.135	1.066	993	884
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
Aanwezig eigen vermogen	7.175	804	-5.213	-1.577	-570
Technische voorziening pensioen verplichtingen	82.683	84.944	76.979	65.023	57.457
Minimaal vereist eigen vermogen	3.721	3.907	3.464	2.926	2.873
Vereist vermogen	93.680	95.920	87.314	75.568	67.049
Aanwezige dekkingsgraad	109,2 %	100,9 %	93,2 %	97,6 %	99,0 %
Vereiste dekkingsgraad	113,3 %	112,9 %	113,4 %	116,2 %	116,7 %
Beleggingsportefeuille					
Balanswaarde	88.714	82.473	69.842	60.198	53.330
Gemiddelde rente	2,93 %	2,61 %	2,75 %	3,42 %	3,87 %
Beleggingsportefeuille					
Aandelen	27.621	21.275	15.502	13.898	11.339
Vastrentende waarden	61.093	61.198	54.340	44.800	41.991
Overige beleggingen	-	-	-	1.500	-
Totaal beleggingen	88.714	82.473	69.842	60.198	53.330
Beleggingsopbrengsten	1.418	9.388	4.298	3.118	4.447
Beleggingsperformance					
Beleggingsrendement	1,6 %	12,7 %	6,5 %	5,1 %	8,9 %
Beleggingsrendement afgelopen 5 jr.	5,7 %	5,4 %	2,9 %	-	-
Kosten vermogensbeheer in % van gemiddeld belegd vermogen	0,14 %	0,13 %	-	-	-
TV actieven als % van totale TV	56 %	60 %	62 %	63 %	63 %

¹ Euro per deelnemer

1. ALGEMEEN

In dit jaarverslag informeert het bestuur de deelnemers over de ontwikkelingen rond het Pensioenfonds Witteveen+Bos, inclusief de financiële stand van zaken.

In 2013 trad een voorzichtig herstel van de economie op in Europa en ook in Nederland. De onrust op de financiële markten bleef redelijk beperkt. Dit leidde tot een lichte verhoging van het renteniveau. Op pensioengebied zijn de nodige wijzigingen en maatregelen door de regering genomen en andere worden in voorbereiding gebracht.

Voor het Pensioenfonds Witteveen+Bos leidde dit alles tot een stijging van de dekkingsgraad naar 109,2 %, waarmee aan de doelstelling van het herstelplan (zijnde minimaal 104,6 %) is voldaan. Het financiële resultaat bleef van beperkte omvang mede gezien het grote aandeel vastrentende waarden in onze beleggingsportefeuille.

Hoe dit alles tot stand is gekomen wordt in dit jaarverslag, dat is bestemd voor alle deelnemers, nader toegelicht.

Evenals in de afgelopen jaren hebben wij in dit verslag getracht de lastige problematiek in begrijpelijke termen te verwoorden en zo op duidelijke wijze te informeren.

Deventer, 13 mei 2014

Het bestuur,

prof.ir. J.H.J.M. van der Graaf, voorzitter

ir. P. Hiemstra, secretaris

ing. I.J.M. de Beer

drs. W.P. Boomgaard

drs.ing. J.N. de Koning

ir. H.E. Nieboer

ir. F.W.A.M. Rijnart

NB: Gezien de wijze van presentatie, dikwijls in verkorte en aangepaste vorm, kan aan de in dit jaarverslag gegeven informatie geen enkel officieel recht worden ontleend.

2. BESTUURSVERSLAG

In 2013 hebben zich diverse gebeurtenissen en ontwikkelingen voorgedaan die het vermelden waard zijn en nadere toelichting verdienen.

Het rendement op het belegd vermogen is in 2013 uitgekomen op 1,6 %. Dit is lager dan verwacht (in het herstelplan is 4,4 % ingeschat).

Tabel 2.1. Rendement op belegd vermogen (in %)

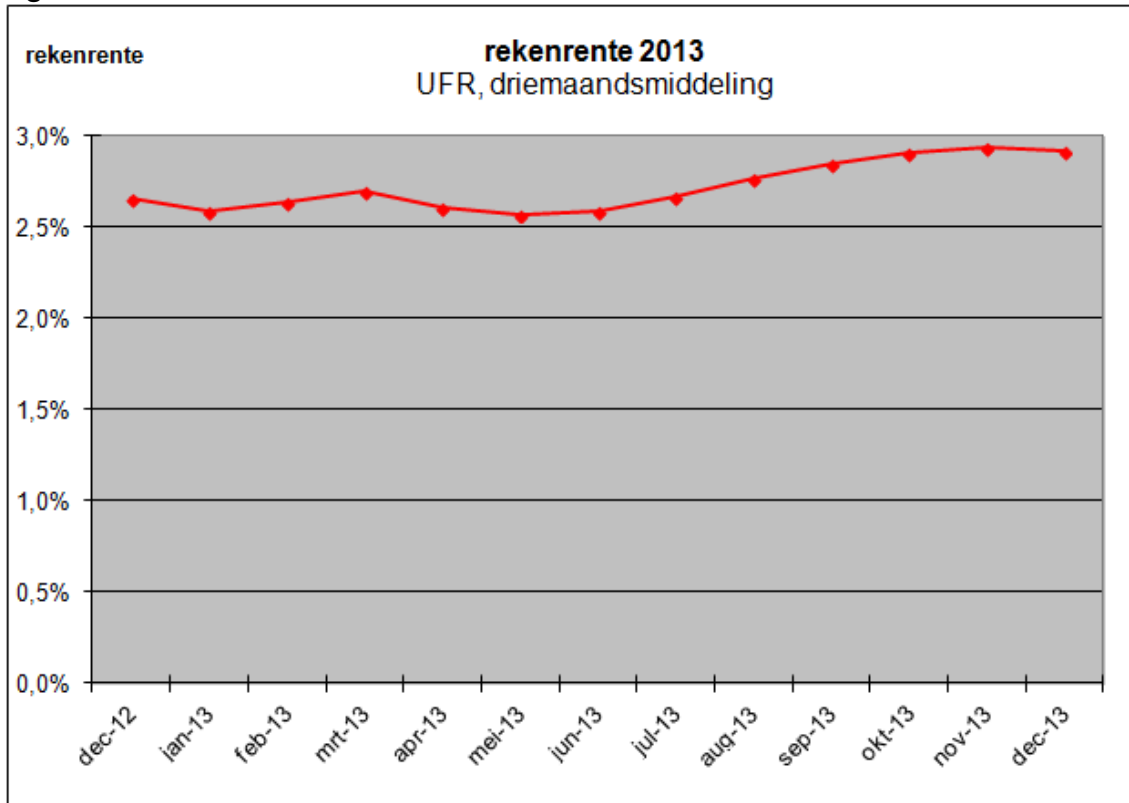
2005	9,1
2006	3,4
2007	0,6
2008	-/- 5,9
2009	8,9
2010	5,1
2011	6,5
2012	12,7
2013	1,6

Het rendement is het resultaat van twee tegengestelde bewegingen. Als gevolg van de (lichte) rentestijging werd over 2013 op de vastrentende waarden een negatief rendement gemaakt en wel -5,6 %. De aandelen profiteerden van het herstel op de financiële markten en behaalden een rendement van 22,2 %. De verhouding vastrentend/aandelen van, momenteel, 70/30 zorgde voor een uiteindelijk licht positief effect.

Het totale vermogen van het Pensioenfonds is gestegen naar 90,2 M€ eind 2013. Een nadere toelichting wordt gegeven in hoofdstuk 3 'Vermogensbeheer'.

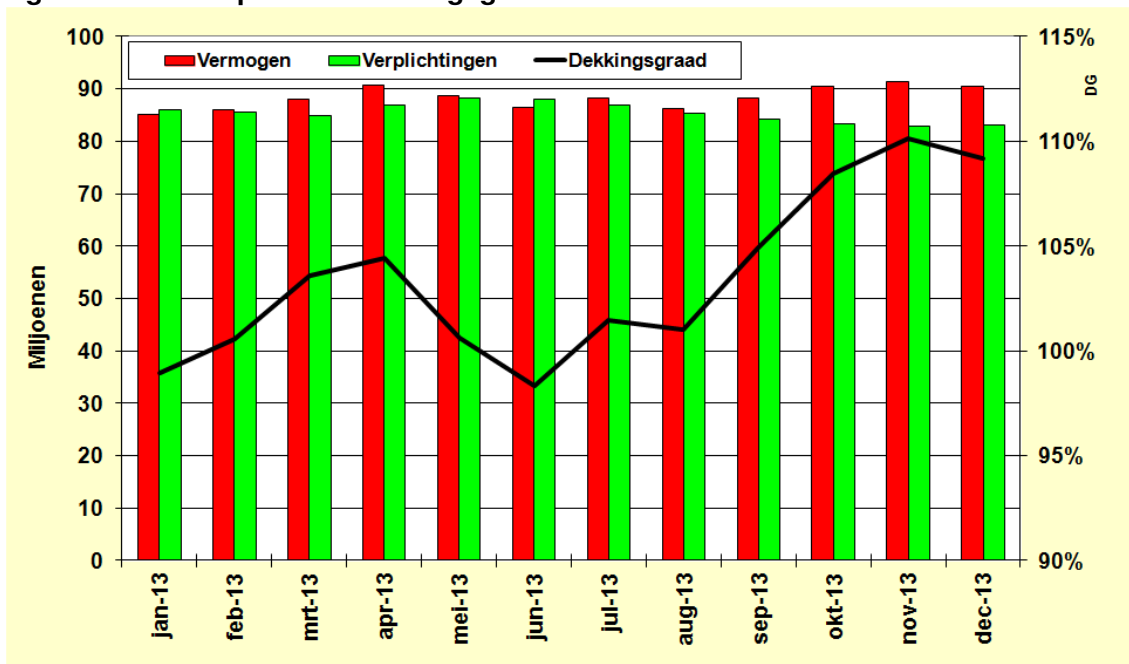
De nominale rente, dat is de gemiddelde rente die het Pensioenfonds moet hanteren om de toezeggingen te waarderen, wordt sinds september 2012 bepaald conform gewijzigde regels (UFR, driemaandsmiddeling). Het verloop van de nominale rente is weergegeven in figuur 2.1 Duidelijk is een stijging waar te nemen van 2,66 % (begin 2013) naar 2,92 % (eind 2013). Zie ook hoofdstuk 6.

Figuur 2.1. Nominale rente in 2013

Eerder is aangegeven dat de rekenrente een aanzienlijke invloed heeft op de dekkinggraad. Een daling van 0,1 % in de nominale rente, leidt tot een stijging van de verplichtingen met 2 à 2,2 %, die momenteel slechts voor 50 à 60 % gecompenseerd wordt door de stijging van de vastrentende waarden. In totaliteit betekent 0,1 % daling van de rente dus circa 1,1 % daling van de dekkinggraad. Het verloop van de dekkinggraad (zwarte lijn) is in figuur 2.2 weergegeven.

Figuur 2.2. Verloop van de dekkinggraad in 2013

Op basis van de cijfers per september 2013 is door het bestuur een evaluatie opgesteld. Conclusie was dat er ten aanzien van het herstelplan geen aanvullende maatregelen nodig waren. De verwachting was dat de dekkingsgraad per 31 december 2013 de doelstelling van het herstelplan, zijnde 104,6 %, zou halen.

Al met al is de dekkingsgraad in 2013 gestegen van 100,3 % naar 109,2 % met als belangrijkste aanleidingen:

- daling rekenrente, circa +7 %;
- minder rendement, circa -1 %;
- opslag op de premie, circa +2 %.

Hiermee voldoet de dekkingsgraad aan de doelstellingen van het oorspronkelijke herstelplan (van 2009, zie ook hoofdstuk 4 'Herstelplan'). Het herstelplan is echter pas volledig als ook het reservetekort is weggewerkt ofwel als er voldoende buffers zijn. Hiervoor dient de dekkingsgraad nog verder te stijgen tot boven 114 %.

Het beleid om de gewezen deelnemers (de 'slapers') zo veel mogelijk hun rechten te laten overdragen, heeft ook in 2013 weer resultaat opgeleverd (zie Tabel 2.3). Vanwege het opheffen van de onderdekking is het namelijk weer toegestaan (nieuwe) overdrachten te laten plaatsvinden. In 2014 zal het beleid van stimulering van waardeoverdrachten verder worden voortgezet.

Tabel 2.3 Deelnemersbestand

	2013	2012	2011	2010	2009
actieven	859	847	845	876	845
slapers	792	799	738	647	544
gepensioneerden/nabestaanden	119	106	104	99	84
totaal	1770	1752	1687	1622	1473

Ten aanzien van het functioneren van het bestuur kan worden gemeld dat in 2013 een verdere kennisverdieping heeft plaatsgevonden ten aanzien van de problematiek rondom het renterisico (zie hoofdstuk 5). Ook zijn twee nieuwe bestuursleden, J. de Koning en I. de Beer, tot het bestuur toegetreden; zij vervangen B. Jansen en J. Niemantsverdriet die vanwege het bereiken van de pensioenleeftijd per eind 2013 zijn teruggetreden.

In 2013 is ook uitgebreid nagedacht hoe verder te gaan met de nabestaandenregeling hetgeen geleid heeft tot een (beperkte) aanpassing van het pensioenreglement; zie ook hoofdstuk 10.

Tenslotte heeft het bestuur eind 2013 een jaarplan 2014 opgesteld waarin de activiteiten en aandachtspunten voor 2014 zijn geformuleerd.

3. VERMOGENSBEHEER

Uitgangspunten

Teneinde de beoogde pensioenuitkeringen op korte en lange termijn veilig te stellen, wenst het bestuur de toevertrouwde middelen op een verantwoorde en solide wijze te beleggen. In het herstelplan, van eind 2002 dat ten doel had om het toen optredende reservetekort op te heffen, zijn vergaande restricties ten aanzien van het beleggingsbeleid afgesproken met, c.q. opgelegd door de toezichthouder, De Nederlandsche Bank. Hoewel het rendement op het vermogen een hoge prioriteit heeft, staan derhalve vanaf medio 2003 een defensief karakter van het beleggingsbeleid en een voorzichtige afweging van risico en rendement, voorop.

Het Pensioenfonds voert een 'passieve' beleggingsstijl. Dit betekent dat zal worden getracht een rendement te behalen gelijk aan de gekozen benchmark-indices. Dit zal gebeuren binnen de vastgestelde restricties.

Het bestuur heeft momenteel de beleggingen ondergebracht bij twee grote partijen, ABN AMRO en Vanguard. Bij Vanguard wordt belegd in indexfondsen (zowel van vastrentende waarden als van aandelen), bij ABN AMRO direct in vastrentende waarden. De beschikbare middelen worden verdeeld in de verhouding 75:25 over vastrentende waarden en aandelen.

De opbrengsten van de vastrentende-waardenportefeuille (uit hoofde van verkopen, aflossingen en/of coupons) worden grotendeels herbelegd in de vastrentende-waardenportefeuille. De opbrengsten van de aandelenportefeuille (uit hoofde van verkopen en/of dividenden) worden herbelegd in de aandelenportefeuille.

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden zijn ondergebracht bij:

- Vanguard in de indexfondsen:
 - Vanguard Euro Investment Grade Bond Index Fund;
 - Vanguard 20+ Year Euro Treasury Index Fund;
 - in de loop van 2013 zijn de beleggingen in het Euro Investment Grade-fonds omgezet naar het 20+-Year-fonds;
- ABN AMRO, interne beheerportefeuille op adviesbasis:
 - Staatsleningen Nederland (40 %), Duitsland (30 %) en Frankrijk (30 %);
 - looptijd circa 16 jaar.

Aandelen

De aandelen zijn ondergebracht bij Vanguard door beleggingen in diverse indexbeleggingsfondsen.

De strategische weging binnen de categorie aandelen is als volgt (de huidige situatie staat tussen haakjes):

- Europa 50 % (54,5 %);
- Wereld ex Europa 45 % (41,4 %);
- Emerging Markets 5 % (4,1 %).

Deze verdeling is gerealiseerd via de volgende beleggingsfondsen met weging naar de status van de MSCI-index per datum van initiëring van de portefeuilles (tussen haakjes is de huidige verdeling aangegeven):

- Vanguard European Stock Index Fund 39,2 % (38,7 %);
- Vanguard Global Stock Index Fund (Euro hedged) 55,2 % (57,3 %);
- Vanguard Emerging Markets Stock Index Fund 5,6 % (4,0 %).

Resultaten 2013

In tabel 3.1 wordt een overzicht gegeven in de verdeling (allocatie) van het vermogen per eind 2013.

Tabel 3.1 Allocatie van de middelen over 2013

	omvang per eind 2013 (k€)	rendement 2013
vastrentende waarden		
Vanguard		
- bedrijven	-	-
- langlopende staatsleningen	37.093	-4,8 %
ABN Amro		
- langlopende staatsleningen	23.999	-6,6 %
subtotaal	61.093	-5,6 %
aandelen		
Vanguard		
- Europa	10.702	18,7 %
- wereld	15.796	27,6 %
- emering	1.112	-7,0 %
subtotaal	27.621	22,2 %
totaal	88.714	1,6 %

Hieruit blijkt dat de vastrentende waarden, door de dalende rente, in 2013 circa 5,6 % in waarde zijn gedaald. Daartegenover stond een uitstekend rendement van de aandelen van 22 %. Door de verdeling 70/30 (vastrentend/aandelen), kwam nog net een positief totaalrendement van 1,6 % tot stand.

Vooruitzichten

De portefeuille van ABN Amro past niet geheel binnen de uitgangspunten van een passieve beleggingsstijl; overwogen wordt om de vastrentende waarden volledig onder te brengen bij Vanguard.

Aandachtspunt blijft de gemiddelde looptijd van de obligatieportefeuille, die circa 20 jaar bedraagt. Dit impliceert dat bij rentestijging flinke koersverliezen mogelijk zijn. Binnen de bestaande regelgeving is het echter niet zonder meer mogelijk om de looptijd te verkorten, omdat dan het renterisico wordt verhoogd. Dit is in het huidige herstelplan niet toegestaan.

PS. De lange looptijd zorgt echter wel voor een (gedeeltelijke) afdekking van de risico's bij dalende rente.

4. HERSTELPLAN (2009-2013)

De ontwikkelingen op de financiële markten in 2008 hebben het noodzakelijk gemaakt dat het Pensioenfonds begin 2009 een herstelplan heeft opgesteld voor De Nederlandsche Bank. Dit herstelplan omvat een plan voor de korte en de lange termijn. In juli 2009 is het herstelplan door De Nederlandsche Bank getoetst en goedgekeurd.

In de loop van 2010 zakte de dekkingsgraad door de lage rekenrente en de nieuwe levensverwachting sterk terug. Hierdoor moesten enkele aanpassingen op het lopende herstelplan worden doorgevoerd. De Nederlandsche Bank heeft hier eind 2010 haar goedkeuring aan gegeven.

In de loop van 2011 liep de dekkingsgraad, met name door de daling van de rekenrente (als gevolg van de eurocrisis), weer sterk terug. Wederom werden aanpassingen op het lopende herstelplan worden doorgevoerd. De Nederlandsche Bank heeft hiermee eind 2011 ingestemd.

Ten slotte moest eind 2012 nog een correctie van 0,3 % worden doorgevoerd.

Per eind 2013 waren geen additionele maatregelen nodig.

Belangrijkste punten van het herstelplan 2009

Het fonds maakt gebruik van de eenmalige mogelijkheid die de Minister van Sociale Zaken heeft geboden om binnen 5 jaar (in plaats van 3 jaar), dus uiterlijk 31 december 2013, het minimaal vereist eigen vermogen (dekkingsgraad 105 %¹) te bereiken.

Het herstelplan is opgesteld met inachtneming van de uitgangspunten zoals die door De Nederlandsche Bank zijn voorgeschreven. Hierbij geldt dat de werkelijke ontwikkeling van de dekkingsgraad in positieve of negatieve zin kan afwijken van het verwachte herstelpad. De financiële positie van het fonds kan zich hierdoor sneller of langzamer herstellen dan voorzien.

Een belangrijke tool bij het opstellen van het herstelplan is de continuïteitsanalyse. Hiermee wordt beoordeeld of de financiële risico's voor een pensioenfonds zich naar verwachting, dus met inachtneming van een realistische schatting van de economische parameters op lange termijn (15 jaar), binnen aanvaardbare grenzen bevinden.

De belangrijkste uitkomsten waren:

- gedurende de herstelperiode zal, conform het bestaande beleid, geen sprake zijn van resultaatdeling (en dus ook niet van toeslagverlening);
- gedurende de herstelperiode zal de premie worden verhoogd van 25 % van de pensioengrondslag naar 27,5 %;
- de pensioenopbouw zal als percentage van de pensioengrondslag met 0,25 % worden verlaagd;
- het beleggingsbeleid wordt niet aangepast;
- er wordt niet gekort op huidige of toekomstige uitkeringen en aanspraken.

Bij het tot stand komen van het herstelplan is voldaan aan de wettelijke eisen en was een evenwichtige belangenbehartiging het uitgangspunt. De herstelkracht naar verwachting was voldoende om na vijf jaar (op 31 december 2013) een dekkingsgraad te bereiken die ten minste gelijk is aan 105 %.

¹ Dit cijfer varieert per jaar enigszins, afhankelijk van rentevoet en beleggingsportefeuille

De verwachting was dat het Pensioenfonds door de herstelmaatregelen binnen tien jaar voldoet aan de wettelijke eisen ten aanzien van het vereist eigen vermogen. De verwachte dekkingsgraad zal dan na tien jaar (op 31 december 2018) 122,4 % bedragen.

Aanpassing herstelplan 2010

In de loop van 2010 daalde de dekkingsgraad tot een uiterst laag niveau van circa 80 %, lager dan volgens het herstelplan 2010 was toegestaan. Er waren extra maatregelen nodig:

- pensioenopbouw naar 1,75 %;
- korting per 31 december 2010 van alle aanspraken en pensioenen met 5 %;
- voorgenomen korting per 31 december 2011 met 4 %.

Opnieuw is de herstelkracht doorgerekend door een continuïteitsanalyse op te stellen. Hieruit blijkt dat de dekkingsgraad zich weer zal herstellen naar hogere niveaus. Per eind 2013 werd een dekkingsgraad van 105 % berekend, zodat de onderdekking voorbij is. Eind 2019 zal de dekkingsgraad 116 % bedragen en is het reservetekort opgeheven. Het geprognoseerd herstel verloopt minder snel dan in herstelplan 2009, hetgeen kan worden toegeschreven aan de gehanteerde financiële parameters (lagere rente in 2010).

Aanpassing herstelplan 2011

In het eerste halfjaar van 2011 daalde de dekkingsgraad weer, nu tot een niveau van circa 85 %, zodat wederom extra maatregelen nodig waren:

- pensioenopbouw naar 1,55 %;
- korting per 31 december 2011 van alle aanspraken en pensioenen met 4,3 %;
- voorgenomen korting per 31 december 2012 met 4,7 %.

Op grond van de gehanteerde modelberekeningen werd verwacht dat per eind 2013 de dekkingsgraad boven 104,5 % komt.

Aanpassing herstelplan 2012

In 2012 daalde de rente waardoor de langlopende obligaties in waarde stegen, maar ook de verplichtingen sterk toenamen. Door de maatregelen van de regering in het septemberpakket, wordt echter de berekeningsmethodiek van de verplichtingen aangepast (UFR-methode). Uiteindelijk bleek dat er nog een beperkt aantal aanpassingen nodig waren:

- korting per 31 december 2012 met 0,3 % (en dus niet met 4,7 %);
- aanpassing pensioenrichtleeftijd naar 67 jaar;
- pensioenopbouw naar 1,70 %.

Met deze maatregelen was de verwachting dat per eind 2013 de dekkingsgraad boven 104,6 % komt.

Uitkomst eind 2013

Aangezien de duur van het herstelplan op vijf jaar is gesteld, was de situatie per eind 2013 maatgevend voor het bereiken van de doelstelling, zijnde het opheffen van het dekkingstekort. Per eind 2013 was de dekkingsgraad 109,2 %, dit is ruim boven de doelstelling van 104,6 %. Hiermee is het dekkingstekort opgeheven.

Voor 2014 kan de opbouw worden opgehoogd naar 1,95 %.

Hierna kan verder worden gewerkt aan het op orde brengen van de financiële positie van ons Pensioenfonds. daartoe zullen de reserves verder moeten worden aangevuld tot minimaal 113,3 % (eis DNB); pas boven de circa 120 % is resultaatdeling mogelijk.

5. ONTWIKKELINGEN

Ook in 2013 was de pensioenproblematiek een actueel thema. In dit jaarverslag worden enkele ontwikkelingen toegelicht.

Pensioenakkoord=>nieuw pensioencontract

Op 10 juni 2011 heeft het kabinet met de Stichting van de Arbeid een akkoord gesloten over oudedagsvoorziening en ouderenparticipatie. In de kern gaat het akkoord over drie onderdelen:

- aanpassing van de AOW en het Witteveenkader aan de stijgende levensverwachting;
- aanpassing van het financieel toetsingskader voor de aanvullende pensioenen;
- het bevorderen van duurzame inzetbaarheid.

Door de sociale partners is het Pensioenakkoord echter niet verder uitgewerkt.

Het huidige kabinet heeft de problematiek weer opgepakt en streeft ernaar in grote lijnen de principeafspraken van het akkoord in wetgeving uit te werken. Het wettelijke kader zal medio 2014 in de Tweede Kamer worden behandeld en mogelijk per begin 2015 in werking treden.

De belangrijkste gevolgen voor het Pensioenfonds Witteveen+Bos zijn:

- AOW-leeftijd: deze gaat omhoog in relatie tot de toename van de levensverwachting. Per 1 januari 2013 is de AOW met 1 maand opgeschoven en daarna ieder jaar met circa 2 maanden;
- AOW-datum: de uitkering gaat pas in per exacte datum van het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd;
- Witteveenkader:
 - de pensioenleeftijd waarbij de premie fiscaal aftrekbaar is, gaat per 2014 naar 67 jaar;
 - de opbouw wordt gemaximeerd tot 1,875 % per jaar;
 - het maximum salaris waarvoor pensioen kan worden opgebouwd gaat naar 100.000,00 €;
- het premieniveau wordt gestabiliseerd;
- er wordt een aanpassingsmechanisme ontwikkeld voor veranderingen in de leeftijdsverwachting:
 - één maal per vijf jaar nieuwe overlevingstafels;
 - premieneutralisatie door kostenstijgingen door aanpassing overlevingstafels en pensioenleeftijd, worden verrekend in de opbouw en of indexatie;
- er komt een aanpassingsmechanisme voor de verwerking van dekkingstekorten respectievelijk -overschotten.

In de loop van 2013 is door de Staatssecretaris van Sociale Zaken een consultatiedocument voorgelegd met daarin een nieuw pensioencontract met twee varianten:

- het nominale contract, dit bouwt voort op het huidige contract met onvoorwaardelijke nominale garanties, maar wordt robuuster door hogere buffereisen en eisen aan de kostendekkende premie;
- het reële contract, dit krijgt als insteek de ambitie van een koopkrachtvast-pensioen, waarbij de opgebouwde rechten echter wel in hun geheel voorwaardelijk worden en meebewegen met financiële schokken.

Vanwege de vele reacties tot aanpassing c.q. wijziging, heeft de Staatssecretaris het idee van de twee varianten ingetrokken. In april 2014 zijn de contouren van de nieuwe wetgeving (een nieuw FTK) iets duidelijker geworden. Het wetsvoorstel beoogt een betere borging van het opgebouwde pensioenvermogen voor alle deelnemers.

Dit voorstel is nu in wetgeving uitgewerkt en voor advies naar de Raad van State gezonden. De teksten van het wetsvoorstel en van het advies van de Raad van State worden openbaar bij indiening bij de Tweede Kamer (juli 2014).

De aanpassing van het FTK is vooral gericht op een betere borging van het opgebouwde pensioenvermogen voor de korte en middellange termijn. Bij de uitwerking van het financieel toetsingskader (FTK) in wetgeving zijn ten opzichte van het huidige FTK de volgende aanpassingen gedaan:

- bij tegenvallers door bijvoorbeeld financiële schokken op de beurs of een verdere stijging van de levensverwachting geldt dat pensioenfondsen direct maatregelen moeten nemen: er wordt niet meer gewacht met korten tot het eind van de herstelperiode. Maar maatregelen mogen wel over tien jaar worden gespreid. Hiermee worden financiële tegenvallers beter gespreid en wordt voorkomen dat de aanvullende pensioenen abrupt worden gekort;
- pensioenfondsen moeten vooraf expliciet duidelijk maken welke maatregelen worden genomen als de dekkingsgraad teveel daalt;
- er worden duidelijke verdeelregels geïntroduceerd voor de indexatie van pensioenen. Deze regels zorgen ervoor dat de indexatie op een evenwichtige wijze over de generaties wordt toegekend en dat geen disproportionele herverdelingseffecten optreden. Financiële meevallers kunnen hierdoor niet vroegtijdig worden uitgedeeld;
- er komt een stabiele, kostendekkende premie. Het blijft mogelijk om de premie te dempen op basis van 10-jaars rentemiddeling of op basis van verwacht rendement. Aan het rekenen met verwacht rendement wordt een aantal voorwaarden verbonden. Zo moeten pensioenfondsen de indexatie in de premie meefinancieren. Het behouden van de dempingsmogelijkheden maakt een stabiele premie mogelijk. Dit is van belang voor de loonkosten en voor de koopkracht;
- de afhankelijkheid van de dagkoersen op financiële markten vermindert. Er komt een robuust sturingsinstrumentarium dat beter past bij een stelsel dat zich richt op de lange termijn. Zo wordt in de toezichtregels uitgegaan van een 12maands gemiddelde van de dekkingsgraad.

Het is nog steeds de bedoeling om het nieuwe FTK per 1 januari 2015 in werking te laten treden. Vooralsnog lijken voor het Pensioenfonds Witteveen+Bos de gevolgen van beperkte aard; wel zullen de vereiste buffers moeten worden verhoogd.

Pensioenleeftijd

In de komende jaren wordt de pensioenleeftijd in Nederland aangepast. De AOW-leeftijd gaat vanaf 2013 stapsgewijs (1 à 2 maanden per jaar) omhoog. Het Witteveenkader, dat de fiscale aspecten rondom de pensioenen regelt, gaat uit van een verhoging van de pensioenrichtleeftijd naar 67 jaar per 2014.

Voor ons Pensioenfonds is de pensioenrichtleeftijd zeer belangrijk. Immers, voor vrijwel alle deelnemers zal de feitelijke pensioenleeftijd in ieder geval gelijk of hoger zijn dan de huidige pensioenrichtleeftijd. Bij invoering van een hogere pensioenrichtleeftijd verandert de financiële basis van het Pensioenfonds aanzienlijk. De te verwachten uitkeringsperiode neemt dan navenant af, zodat de verhouding tussen opbouw en premie verbetert. Dit houdt in dat toekomstige uitkeringen hoger zullen zijn (betreft een kortere uitkeringsperiode) en dat de jaarlijkse opbouw ook hoger kan worden. Geredeneerd vanuit het Pensioenfonds leidt een verhoging van de pensioenleeftijd dus tot een betere situatie. Dit heeft ertoe geleid dat er binnen Witteveen+Bos en ook binnen het Pensioenfonds enkele veranderingen zijn doorgevoerd:

- pensioendatum, dat wil zeggen de dag waarop het arbeidscontract bij Witteveen+Bos afloopt, is de datum waarop een medewerker de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt;
- pensioenrichtleeftijd is per ingang van 1 januari 2013 gesteld op de eerste van de maand waarin een deelnemer de 67-jarige leeftijd bereikt. De pensioenberekeningen worden hierop gebaseerd.

Als een deelnemer eerder dan op 67-jarige leeftijd met pensioen wil of moet, wordt de pensioentoezegging teruggerekend van 67 naar de gewenste leeftijd (actuarieel neutraal oftewel met gelijke kosten).

Pension Fund Governance

Vanuit de politiek zijn er de laatste tijd diverse pogingen ondernomen om de besturing van de pensioenfondsen te herstructureren. Met name de macht van de sociale partners binnen vele (met name Bedrijfstak- en Beroeps)pensioenfondsen wordt als te groot ervaren. Ook de gepensioneerden moeten meer stem krijgen. Dit heeft geleid tot de invoering van een nieuwe wet 'Verbetering bestuur pensioenfondsen'. De kernpunten zijn:

- het bestuur moet professioneler, deskundiger en beter financieel onderlegd worden;
- het paritaire model moet kunnen worden aangepast: externe deskundigen van buiten moeten in het bestuur;
- inbreng van gepensioneerden moet groter;
- deelnemersraad verdwijnt;
- er komt een min of meer, permanent toezicht. Veelal in de vorm van een Raad van Toezicht of een permanente visitatiecommissie.

De veranderingen lijken vooral ingegeven door de wens om de grote pensioenfondsen anders te structureren. Ondertussen geldt alles ook voor een klein ondernemingspensioenfonds als het onze. Ook wordt gevreesd voor een terugtrekkende beweging van de werkgevers die zich steeds minder zullen herkennen in de besturen van de pensioenfondsen. De nieuwe wet treedt per 1 juli 2014 in werking.

Voor ons Pensioenfonds heeft dit slechts beperkte consequenties:

- actualisatie van de statuten;
- keuze voor het paritaire bestuursmodel;
- visitatie zal jaarlijks plaatsvinden.

Per 1 juli 2014 is het Pensioenfonds klaar met de benodigde acties.

Ultimate Forward Rate (UFR)

In het Financiële Toetsings Kader (FTK) wordt een vergelijking gemaakt tussen het actuele vermogen van het Pensioenfonds en de aangegane verplichtingen. Deze verplichtingen bestaan grotendeels uit pensioentoezeggingen die in de nabije, middellange en zelfs op heel lange termijn zullen plaatsvinden (0 tot 80 à 90 jaar is de periode dat een pensioenfonds verplichtingen heeft).

Deze verplichtingen worden contant gemaakt door terug te rekenen naar het heden. Dit 'contant maken' gebeurt met een rekenrente die per toekomstig jaar wordt aangehouden. Hiervoor wordt een rentecurve gebruikt, de 120-maanden RTS (rente termijnstructuur), die kan worden afgeleid uit reële marktinformatie. De RTS-curve is voorgeschreven in het FTK en wordt maandelijks gepubliceerd door DNB. De RTS-curve heeft over het algemeen een stijgende vorm (hoe langer de duur, hoe hoger de rente), maar dat hoeft niet altijd zo te zijn.

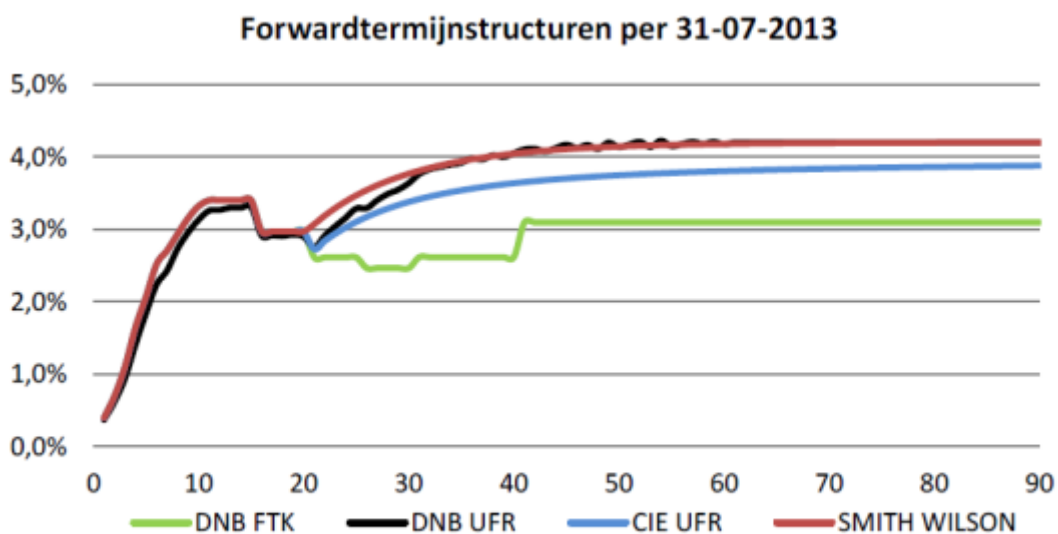
Met deze RTS worden de verplichtingen contant gemaakt. Is de gemiddelde rente hoog, dan zijn de verplichtingen relatief laag; is de gemiddelde rente laag, dan zijn de verplichtingen relatief hoog. Opgemerkt moet worden dat een zeer groot deel van de verplichtingen van ons pensioenfonds tussen 15 en 40 jaar ligt.

Een probleem bij de constructie van de RTS is dat er slechts beperkte marktinformatie beschikbaar is voorbij de 20 jaar. Daarom heeft DNB besloten om de RTS voorbij de 20 jaar, aan te passen en langzaam (na 20 jaar) naar een niveau van 4,2 %, zijnde de Ultimate

Forward Rate, te laten convergeren. Duidelijk is dat hierdoor een, van de theoretische werkelijkheid afwijkende, RTS ontstaat.

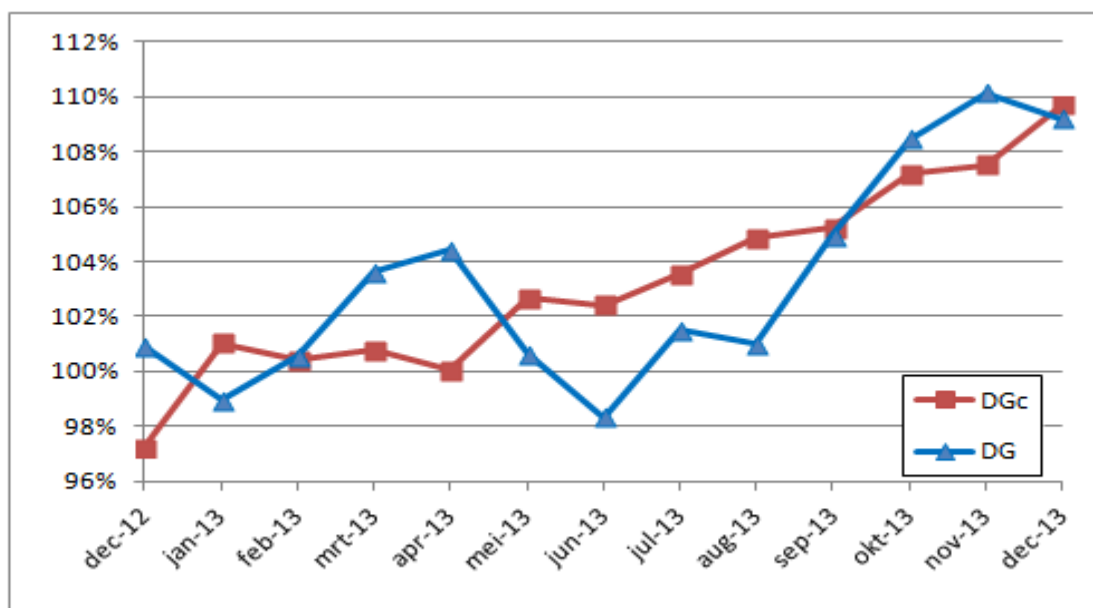
Voorts heeft DNB besloten om de RTS over een periode van drie maanden te middelen, waardoor er een dempend effect ontstaat in de berekening van de verplichtingen, maar er ontstaat zo ook een na-ijleffect; sterk veranderende rentes werken pas later door in de hoogte van de verplichtingen. Toepassing van de UFR leidt tot lagere verplichtingen dus tot een hogere dekkinggraad. Het effect is circa 4 % positief. Mede op basis van de rapportage van de commissie Langejan (Cie UFR) is besloten de methodiek in 2014 nog te handhaven, maar per 1 januari 2015 aan te passen en wel in die zin dat de UFR-waarde regelmatig wordt herijkt. Dit betekent in feite een beperkte verlaging van 4,2 % naar 3,8 à 3,9 % (zie figuur 5.1). De driemaandsmiddeling verdwijnt. In de plaats komt een beoordeling van de dekkinggraad op basis van het gemiddelde over twaalf maanden.

Figuur 5.1. Alternatieve Rentetermijnstructuur vanaf 2015 (looptijd 0 - 90 jaar)

Dat de driemaandsmiddeling een onrustig beeld veroorzaakt, wordt geïllustreerd in figuur 5.2. Hier is de dekkinggraad met de officiële methode weergegeven over 2013 (DG) en tevens de dekkinggraad zonder toepassing van de driemaandsmiddeling (DGc). Uit de figuur blijkt dat de gecorrigeerde dekkinggraad (DGc) veel rustiger reageert op veranderingen in de financiële markten.

Figuur 5.2. Officiële dekkingsgraad (DG) en zonder driemaandsmiddeling (DGc)

Dekkingsgraad

Niet alleen het vermogen ontwikkelt zich in de tijd. Ook de andere kant van de balans, de verplichtingen, zijn aan veranderingen onderhevig. Als gevolg hiervan is de dekkingsgraad (vermogen gedeeld door verplichtingen) voortdurend in beweging.

Door de toezichthouder (DNB) worden ten aanzien van de dekkingsgraad, strenge regels gehanteerd. Samen met de eigen inzichten van het bestuur, ontstaat het volgende beeld:

- < 105 %¹: dekkingstekort, dit moet binnen drie (soms vijf) jaren worden hersteld, geen waardeoverdrachten;
- < 115 %¹: reservetekort, binnen tien jaar herstellen;
- > 120 %¹: mogelijkheid tot resultaatdeling.

Sinds 2008 verkeert het Pensioenfonds in onderdekking. Een herstelplan is opgesteld met aanvullende maatregelen in 2010, 2011 en 2012. Eind 2013 is het dekkingstekort opgeheven.

In onze systematiek zijn duidelijke afspraken gemaakt tussen Witteveen+Bos en het Pensioenfonds. De premie ligt vast en overschotten c.q. tekorten worden binnen het Pensioenfonds opgevangen. Dit betekent dat, als het goed gaat, de overschotten naar de deelnemers toegaan in de vorm van het verhogen van de aanspraken c.q. uitkeringen. Maar ook dat wanneer het slecht gaat, de tekorten worden opgevangen door de deelnemers/gepensioneerden in de vorm van kortingen. Daarom is het volgen van de dekkingsgraad van het allergrootste belang. Regelmatig, de laatste tijd iedere 14 dagen, wordt de actuele dekkingsgraad berekend c.q. ingeschat.

In de afgelopen jaren kon de dekkingsgraad steeds redelijk gerelateerd worden aan de rekenrente. Door de invoering van de UFR-methode met driemaandsmiddeling verliest de grafiek van de dekkingsgraad versus resultaat (zie vorige jaarverslagen) zijn betekenis.

¹ Overigens hangen deze waarden af van het gevoerde beleggingsbeleid en de actuele rentevoet.

De les uit het nog jonge verleden is echter dat de hoogte van de rekenrente nog steeds een zeer belangrijke invloed heeft op de dekkingsgraad (en in het verlengde daarvan op de stabiliteit van het Pensioenfonds).

De volgende scenario's voor de rekenrente kunnen onderscheiden worden:

- < 2,5 à 3,0 % moeizame situatie, kortingen;
- ~ 3,0 à 3,5 % evenwicht;
- > 3,5 à 4,0 % verdere opbouw reserves, eventuele resultaatdeling.

Dit impliceert dat, indien de rente nog lange tijd op de huidige niveaus blijft (~ 2,8 %), de mogelijkheden tot substantieel herstel van de financiële situatie van het Pensioenfonds, zeer beperkt zijn.

Renterisico

Het blijkt dus dat de rekenrente en veranderingen daarin een belangrijke invloed hebben op de dekkingsgraad. Gaat de rekenrente omlaag, dan gaan de verplichtingen omhoog. Maar veelal gaat ook de waarde van de vastrentende waarden omhoog. Hierdoor wordt de daling van de dekkingsgraad voor een deel gecompenseerd. Dit wordt wel de renteafdekking genoemd. Voor ons Pensioenfonds geldt momenteel een renteafdekking van 55 % en bij toepassing van de UFR circa 65 %.

Dit betekent dat als door een rentedaling de verplichtingen met 10 % toenemen, dit gecompenseerd wordt door een stijging van het vermogen (door een toename van de waarde van de vastrentende waarden) van 6 %. De dekkingsgraad zakt dan 4 %. Zo gaat het ook met rentestijgingen die dus ook gedempt worden in een stijging van de dekkingsgraad.

Ten aanzien van dit renterisico heeft het bestuur in 2012/2013 een aantal studies uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn:

- op lange termijn biedt een verhouding vastrentend/aandelen van 75/25 nog het beste perspectief;
- de renteafdekking is nog iets verbeterd door verschuiving van de bedrijfsobligaties naar longbonds;
- pas in 2016/2017 wordt een evenwichtssituatie bereikt ofwel wordt het reservetekort ingelopen (einde herstelplan);
- als de rente stijgt, gaat het herstel sneller;
- als de rente hard stijgt, leidt dit tot hoge inflatie met alle problemen vandien. De vraag is of de pensioenen daartegen bestand zijn.

Deze bevindingen zullen ieder half jaar door het bestuur worden geactualiseerd.

Per kwartaal worden nu berekeningen gemaakt om de feitelijke werking van het afdekken van het renterisico goed in kaart te brengen.

6. DE PENSIOENREGELING

De belangrijkste kenmerken van de huidige pensioenregeling (per 1 januari 2009) staan hieronder weergegeven:

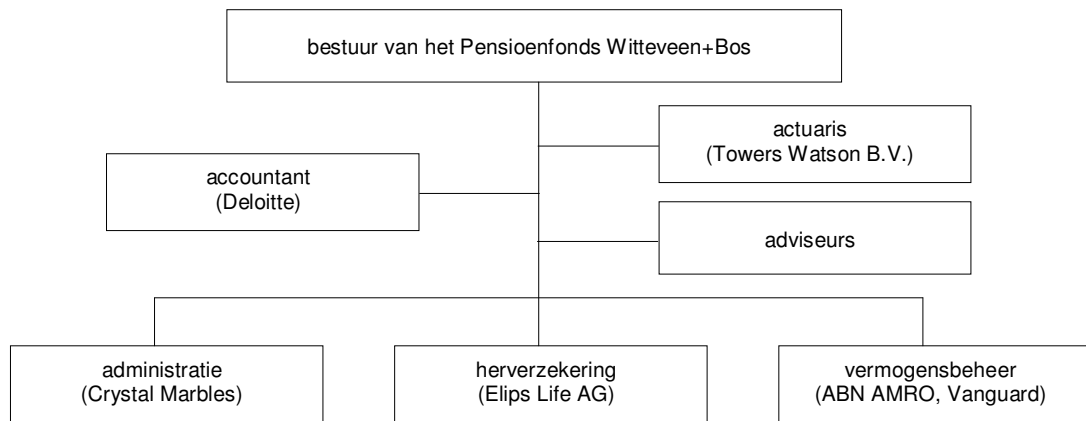
- het betreft een **collectieve opbouwregeling met resultaatdeling**;
- in de pensioenregeling is een **vaste premie afgesproken** en ligt de **verdere financiële verantwoordelijkheid bij het Pensioenfonds**. Dit betekent dat er een duidelijke scheiding is tussen Witteveen+Bos en het Pensioenfonds. Witteveen+Bos kan niet worden aangesproken voor onderdekking bij het Pensioenfonds, maar kan ook geen aanspraak doen bij overdekking in het Pensioenfonds. In de jaarrekening van Witteveen+Bos komen dan ook geen verplichtingen of rechten jegens het Pensioenfonds voor;
- de **totale premiebijdrage is 27,5 % van de pensioengrondslag** (werkgever 17,5 %, deelnemers 10 %). Deze bijdrage ligt vast gedurende het herstelplan. De premiebijdrage moet in ieder geval voor meerdere jaren worden gefixeerd; de exacte berekening is afhankelijk van fluctuerende uitgangspunten, zoals rekenrente, sterfdebellen en solvabiliteitsopslag. De premiebijdrage moet in ieder geval kostendekkend zijn (dit is alleen achteraf vast te stellen);
- de **opbouw van de aanspraken** geschiedt met **1,95 % per jaar**. Het streven bestaat om dit te verhogen naar 2,0 % per jaar, in zoverre de kostendekkendheid van de premie en de wettelijke kaders dit toelaten;
- de **pensioenrichtleeftijd is 67 jaar**. Er bestaat echter de mogelijkheid om eerder met pensioen te gaan (vanaf 55 jaar). De dan opgebouwde rechten kunnen dan herberekend worden naar de vroegere ingangsdatum;
- **handhaving van het huidige prudente beleggingsbeleid**, hetgeen moet zorgen voor een stabiele vermogenssituatie. Dat wil zeggen geen grote tegenvallers, maar ook geen grote meevallers;
- **resultaatdeling kan leiden tot verhoging van de aanspraken**. De regeling is erop gebaseerd dat onder 'normale' omstandigheden een positief resultaat ontstaat binnen het Pensioenfonds. Indien voldoende buffers aanwezig zijn en voor zover wettelijke regels dit toelaten, kan dit positieve resultaat worden vertaald in een verhoging van de aanspraken. In principe wordt hierbij ook gekeken naar de herkomst van het resultaat. Als het resultaat komt uit de premie, komt dit toe aan de actieve deelnemers; als het resultaat komt uit extra rendement op vermogen, dan komt dit toe aan alle deelnemers. Jaarlijks (februari/maart) zal het bestuur hierover beslissen na advies van de actuaaris. **Lopende het herstelplan wordt geen resultaatdeling toegekend**;
- **integrale kortingen** vinden alleen plaats **als de dekkingsgraad lager is dan de wettelijk vereiste waarde**. Het zal duidelijk zijn dat deze mogelijkheid beperkt moet blijven. Dat betekent dat er voldoende buffers moeten worden opgebouwd.

7. BESTUUR

Het bestuur van het Pensioenfonds bestaat per 31 december 2013 uit:

- werkgeversleden:
 - prof.ir. J.H.J.M. van der Graaf, voorzitter
 - drs. W.P. Boomgaard
 - ir. H.E. Nieboer
- deelnemersleden:
 - ing. I.J.M. de Beer
 - ir. P. Hiemstra, secretaris
 - drs.ing. J.N. de Koning
- pensioengerechtigden:
 - ir. F.W.A.M. Rijnart.

Bij de uitoefening van haar taken maakt het bestuur gebruik van een eigen secretariaat, een door een extern bedrijf verzorgde administratie, diverse adviseurs en controleinstanties, herverzekeringsbedrijven en een vermogensbeheerder.

In het kader van pension governance heeft het bestuur eind 2005 een gedragscode opgesteld en van kracht verklaard. Deze is in 2013 geactualiseerd.

Ter structurering van de werkzaamheden binnen het bestuur is per december 2013 een jaarplan 2014 opgesteld waarin de voorgenomen werkzaamheden nader worden omschreven.

Met betrekking tot uitbesteding heeft het bestuur op 11 januari 2005 het beleid voor uitbesteding nader vastgelegd en wel in de notitie 'Uitbestedingsbeleid'. Deze sluit nauw aan bij de beleidsregel 'Uitbesteding pensioenfonds van De Nederlandsche Bank d.d. 22 januari 2004'. Met de vermogensbeheerder zijn de contractuele afspraken in overeenstemming gebracht met het uitbestedingsbeleid.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitvoeren van interne controlemaatregelen, gericht op de juiste en volledige registratie van de gegevens van het Pensioenfonds. Dit wordt beschreven in het handboek 'Procedures'. Per december 2007 is de administratie ondergebracht bij het kantoor Crystal Marbles b.v. De afspraken zijn vastgelegd in een service level agreement (SLA) en worden regelmatig geëvalueerd.

Het bestuur heeft in 2013 negen maal vergaderd.

Ter uitvoering van praktische en actuele zaken is een Dagelijks Bestuur ingesteld, bestaande uit Jaap van der Graaf, Peter Hiemstra en het bestuurssecretariaat. Het Dagelijks Bestuur komt iedere veertien dagen bijeen om lopende zaken te bespreken.

Ter voorbereiding en begeleiding van het financiële beleid is een beleggingscommissie ingesteld, bestaande uit Wim Peter Boomgaard, Ben Jansen en de heer D. Wenting (extern); in de loop van 2013 is de heer D. Wenting teruggetreden en vervangen door mevrouw M. van Beusekom (Aon Hewitt).

Ieder bestuurslid volgt introductie- en vervolgcursussen inzake pensioenen. Het bestuur bezoekt jaarlijks vaktechnische cursussen en bijeenkomsten inzake pensioenen om zich op de hoogte te houden van nieuwe ontwikkelingen.

In 2012 heeft het bestuur de deskundigheidstoets niveau 2, afgenomen door Towers Watson, met succes afgelegd. De resultaten waren bovengemiddeld ten opzichte van andere besturen.

In het kader van het interne toezicht heeft ook in 2013 een visitatie/onderzoek plaatsgevonden door een commissie van externe deskundigen. Diverse constatering en aanbevelingen zijn hierbij naar voren gekomen en door het bestuur overgenomen. Dit betreft met name het vergroten van het inzicht en kennis in de renteafdekking. In 2014 zal wederom een externe visitatie plaatsvinden.

Op 11 juni 2013 heeft het bestuur verantwoording van haar werkzaamheden afgelegd in de Algemene Vergadering van Deelnemers (AVD), tevens zijn daar de bevindingen van het Verantwoordingsorgaan en de visitatiecommissie besproken.

Conform de Pensioenwet, heeft het bestuur per 18 juni 2008 een verantwoordingsorgaan ingesteld. Dit verantwoordingsorgaan, waarvan de leden door de AVD benoemd zijn, heeft de volgende samenstelling:

- werkgeverslid: ir. H.A.A.M. Webers;
- deelnemerslid: ing. A.J. Verschuure;
- pensioengerechtigde: T. in 't Hof.

Uit het oogpunt van belangenbehartiging en het leren van andere organisaties, is het Pensioenfonds lid van de OPF (Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen) en de Pensioenfederatie.

8. JAARREKENING (VERKORTE VORM)

8.1. Balans per 31 december 2013 (x 1.000)

	31-12-2013 EUR	31-12-2012 EUR
beleggingen voor risico Pensioenfonds	88.714	82.473
vorderingen		
vordering op sponsors	907	1.504
overige vorderingen en overlopende activa	508	515
	<u>1.478</u>	<u>2.019</u>
liquide middelen	397	1.456
activa	<u>90.589</u>	<u>85.948</u>
stichtingskapitaal en reserves		
overige reserves	7.567	804
technische voorzieningen		
voorziening pensioenverplichtingen	82.683	84.944
overige voorzieningen	101	109
kortlopende schulden		
crediteuren	0	0
overige schulden en overlopende passiva	238	91
	<u>238</u>	<u>91</u>
passiva	<u>90.589</u>	<u>85.948</u>

8.2. Winst-en-verliesrekening over 2013 (x 1.000)

	2013 EUR	2012 EUR
beleggingsopbrengsten risico Pensioenfonds		
directe beleggingsopbrengsten	889	864
indirecte beleggingsopbrengsten	536	8.537
kosten van vermogensbeheer	-8	-/-13
	<u>1.417</u>	<u>9.388</u>
bijdrage premie werkgever en deelnemers	5.954	5.929
vrijval voorziening WAO-hiaat	8	
overige baten	69	432
	<u>7.449</u>	<u>15.749</u>
toevoegingen		
pensioenuitkeringen	1.321	1.160
mutatie pensioenvoorziening	-2.261	7.965
pensioenuitvoerings- en administratiekosten	352	307
premies herverzekering	319	300
saldo overdrachten van rechten	955	-
	<u>686</u>	<u>9.732</u>
lasten		
resultaat	<u>6.763</u>	<u>6.017</u>

9. TOELICHTING OP DE JAARREKENING

9.1. Algemeen

De Stichting Pensioenfonds Witteveen+Bos is gevestigd te Deventer en heeft ten doel pensioenen te verlenen aan deelnemers, gewezen deelnemers en aan nagelaten betrekkingen van (aspirant-)deelnemers en gewezen deelnemers en wel overeenkomstig de bepalingen in het door het bestuur vastgestelde pensioenreglement.

De aanspraken inzake ouderdoms- en nabestaandenpensioen alsmede de voorziening ter zake van arbeidsongeschiktheid worden verzekerd in eigen beheer. Daarnaast zijn de volgende risico's herverzekerd:

- overlijdensrisico's van actieve deelnemers;
- het hiaat ingevolge de vernieuwde Algemene Nabestaanden Wet.

De grondslagen voor de berekening van premies en de pensioenreserve zijn vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota van de stichting.

9.2. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van historische kosten. Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva voor nominale waarde opgenomen.

Beleggingen

Beleggingen worden grotendeels gehouden via beleggingsfondsen (zie hoofdstuk 3).

Vorderingen, overlopende activa en overige activa

Vorderingen, overlopende activa en overige activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde, rekening houdend met een voorziening wegens oninbaarheid, indien van toepassing.

Liquide middelen

Onder de liquide middelen worden opgenomen tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Zij worden onderscheiden van tegoeden die het karakter hebben van beleggingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten zijn opgenomen interest, dividenden en soortgelijke opbrengsten.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden opgenomen de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en de gerealiseerde en ongerealiseerde koers- en valuta-koersresultaten. Hieronder vallen ook de kosten van vermogensbeheer van de Vanguard-portefeuille, zijnde EUR 86.000.

Premies

Met ingang van 1 januari 2009 bedraagt de premie 27,5 %.

Rente en dividenden

Eventuele ingehouden bronbelasting op rente en dividenden wordt op grond van de vrijstellingsregels voor pensioenfondsen door het Pensioenfonds teruggevorderd.

9.3. Opmerkingen

Overige voorzieningen

De voorziening WAO-hiaat is gevormd vanaf 1993. Jaarlijks kan een herberekening plaatsvinden (ultimo 2013: EUR 101.000).

Herverzekeringen

Dit betreft de herverzekering overlijdensrisico ad EUR 221.000 en de herverzekering ANW-hiaat ad EUR 95.000.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Dit betreft in hoofdzaak de kosten voor administratie, actuaris, accountant, adviseurs en contributies.

10. NABESTAANDENPENSIOEN

Naast ouderdomspensioen kent de pensioenregeling van Witteveen+Bos ook een nabestaandenpensioen. In 2013 heeft het bestuur de regeling nog eens tegen het licht gehouden en, waar nodig, gemoderniseerd.

De huidige regeling kent de volgende karakteristieken:

- levenslang partnerpensioen (LPP), dit is een levenslange uitkering aan de partner van de overleden deelnemer. Als de deelnemer overlijdt voor zijn pensionering wordt het levenslang partnerpensioen gebaseerd op de verdere opbouw van de deelnemer tot de AOW-gerechtigde leeftijd. Dit pensioen bedraagt circa 70 % van het door de deelnemer opgebouwde pensioen;
- tijdelijk partnerpensioen (TPP), dit is een tijdelijke uitkering aan de partner van de overleden deelnemer. De uitkering stopt op het moment dat de deelnemer de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt zou hebben. Dit pensioen bestaat uit een vast (€ 10.500.-) en een variabel deel (15 % van het salaris).

Wat betekent dit voor diverse categorieën deelnemers?

Om hierop een antwoord te geven, zijn hieronder enkele voorbeelden uitgewerkt:

salaris EUR	LPP	TPP	totaal	% van salaris
25.000	4.125	14.250	18.375	74 %
35.000	8.250	15.750	21.000	69 %
50.000	16.500	17.500	34.500	69 %
70.000	27.500	21.000	48.500	69 %
90.000	38.500	24.000	62.500	69 %

In dit voorbeeld is het levenslang partnerpensioen berekend ervan uitgaande dat de medewerker zijn hele carrière bij het Pensioenfonds heeft doorgebracht. De laatste kolom laat zien dat het nabestaandenpensioen globaal op 70 % van het huidige salaris uitkomt.

Duidelijk moet het tijdelijke karakter van het TPP worden benadrukt; de TPP stopt op het moment dat de overleden deelnemer de AOW-gerechtigde leeftijd zou hebben bereikt.

Voor gepensioneerden geldt een partnerpensioen dat ongeveer 70 % bedraagt van het eigen pensioen.

Voor de deelnemers die geen partner hebben, wordt bij pensionering het tot dan toe opgebouwde partnerpensioen omgezet in pensioen voor de deelnemer hetgeen een verhoging van circa 15 % kan inhouden.